

## საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

### სკოპინგის დასკვნა N6

26.01.2021

**საქმიანობის დასახელება:** ქვემო ქართლის რეგიონული, არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტის (ნაგავსაყრელის) მოწყობა-ექსპლუატაცია

**დაგეგმილი საქმიანობის განმახორციელებელი:** შპს „საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია“;

**დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების ადგილი:** თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტი;

**განაცხადის შემოსვლის თარიღი:** 30.11.2020;

**მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ:** HPC AG; Policy and Management Consulting Group (PMCG)

#### ძირითადი საპროექტო მონაცემები:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში, შპს „საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანიის“ მიერ წარმოდგენილია ქვემო ქართლის რეგიონული, არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტის (ნაგავსაყრელის) მოწყობა-ექსპლუატაციის სკოპინგის ანგარიში.

წარმოდგენილი დოკუმენტაციის შესაბამისად, პროექტის მიზანს წარმოადგენს არასახიფათო ნარჩენების მართვის გაუმჯობესება ქვემო ქართლის რეგიონში. პროექტი ითვალისწინებს არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტის მშენებლობას რეგიონის ხუთი მუნიციპალიტეტისთვის (წალკა, დმანისი, თეთრიწყარო, ბოლნისი და მარნეული). სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ნაგავსაყრელის საპროექტო წლიური წარმადობა დაახლოებით იქნება - 70 000 ტონა მყარი არასახიფათო ნარჩენის განთავსება.

სკოპინგის ანგარიშში, კანონმდებლობის შესაბამისად მოცემულია დაგეგმილი საქმიანობისა და მისი განხორციელების ადგილის ალტერნატივების შესახებ ინფორმაცია, ასევე განხილულია ტექნოლოგიური ალტერნატივები, არაქმედების ალტერნატივა და პროექტის საჭიროების დასაბუთება. სკოპინგის ანგარიშში დეტალურადაა აღწერილი საპროექტო ობიექტის მდებარეობის ალტერნატივების შესწავლისა და შერჩევის საკითხები. ადგილმდებარეობის ალტერნატივის შეფასების მიზნით გამოყენებული იქნა გარემოსდაცვითი, ტექნიკური, ეკონომიკური და სოციალური კრიტერიუმები (მაგ: მანძილი უახლოეს დასახლებულ პუნქტამდე, რეკრეაციული ზონამდე; მანძილი ზედაპირული წყლის ობიექტამდე; ტერიტორიაზე არსებული გრუნტების სტაბილურობა; ტოპოგრაფია და სხვ). სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია ადგილმდებარეობის ოთხი ალტერნატიული ვარიანტი და წარმოდგენილია თითოეული ალტერნატიული ტერიტორიის მდებარეობის, ფართობის, მიწათსარგებლობის კატეგორიის შესახებ

ინფორმაცია, შესაბამისი ფოტო მასალის და უახლოეს დასახლებამდე, მდინარემდე, მთავარ გზამდე მანძილების მითითებით: N1 - ლოკაცია თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტი, სოფელი შავსაყდრიდან 1600 მ დაშორებით, სოფ. წინწყაროს ადმინისტრაციული ერთეულის ტერიტორიაზე მდებარე ნაკვეთი; N2 - ლოკაცია ნახიდური, ბოლნისის მუნიციპალიტეტში; N3 - ლოკაცია რატევანი, ბოლნისის მუნიციპალიტეტში; N4 - ლოკაცია ქვემო ბოლნისი. სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილია, ასევე ალტერნატიული მდებარეობების საგზაო ინფრასტრუქტურის, არსებული საკომუნიკაციო სისტემების, ჰიდრო-გეოლოგიური და ტოპოგრაფიულ-მორფოლოგიური პირობების შესახებ ინფორმაცია. შესაბამისი კრიტერიუმების (გარემოსდაცვითი/სოციალური, ტექნიკურ/ეკონომიკური) დეტალური ანალიზის საფუძველზე შერჩეულ საპროექტო მდებარეობას წარმოადგენს - **ალტერნატივა N1**.

ქვემო ქართლის რეგიონული, არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტის (ნაგავსაყრელის) მოწყობა-ექსპლუატაცია დაგეგმილია თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტში, (ს/კ: 84.10.38.046 და 84.10.38.017). შერჩეული მიწის ნაკვეთებიდან ერთ-ერთი (ს/კ: 84.10.38.046 კოდით) წარმოადგენს კომპანიის საკუთრებაში არსებულ არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთს, ხოლო მეორე სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთს, რომელიც ფიზიკური პირის საკუთრებაშია. წარმოდგენილი Shp ფაილების მიხედვით, საპროექტო ტერიტორიის წვეროს, მიახლოებითი GPS კოორდინატებია: X-471624.64, Y-4599494.71; X-471577.85, Y-4599095.46; X-472080.78, Y-4599003.81; X-472120.61, Y-4599403.61. საპროექტო ტერიტორიის ჩრდილოეთით, არსებული რელიეფის (ბუნებრივი ხევის) მიღმა მდებარეობს უახლოესი დასახლებული ობიექტი, სოფ. შავსაყდარი, (პირდაპირი მანძილი - 1600 მ). საპროექტო ტერიტორიის სამხრეთ-დასავლეთით მდებარეობს სოფ. წინწყარო (პირდაპირი მანძილი - 2200 მ). საპროექტო ტერიტორიიდან პირდაპირი მანძილი უახლოეს ზედაპირული წყლის ობიექტამდე, მდ. ალგეთამდე - 1400 მ-ს შეადგენს. საპროექტო ტერიტორიის აღმოსავლეთ საზღვართან განთავსებულია ამორტიზებული შენობა-ნაგებობები და ქვესადგური (სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, აღნიშნული წარმოადგენს წყალსაქაჩ სადგურს, რომელიც აღარ ფუნქციონირებს). საპროექტო ტერიტორიის სამხრეთი საზღვრიდან დაახლოებით 550 მ დაშორებით, ბუნებრივი ბორცვის მიღმა მდებარეობს სხვადასხვა ფუნქციური დანიშნულების შენობა-ნაგებობები (ელექტრონული გადამოწმების მიხედვით, ტერიტორია შპს „ნიტრო-კორდექსის“ საკუთრებას წარმოადგენს). სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, საპროექტო ტერიტორია მარნეულის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მდებარე სამხედრო აეროდრომის ცენტრიდან დაშორებულია 13.29 კილომეტრით. შერჩეული ტერიტორიის გარკვეულ ნაწილზე, მეჩხერად არის წარმოდგენილი 8 სმ დიამეტრზე ნაკლები ხე-მცენარეები. ტერიტორიაზე წარმოდგენილია ნიადაგის ნაყოფიერი ფენა. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, შერჩეული ლოკაცია გეო-მორფოლოგიურად სტაბილურია, საპროექტო არეალში გეოლოგიური, ტექტონიკური ან/და სეისმური რისკების განვითარება არ არის მოსალოდნელი.

საპროექტო ტერიტორიამდე მიდის გრუნტის მეორეხარისხოვანი გზა. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, აღნიშნული, გრუნტის (1800 მ სიგრძის) გზა შერჩეულ ლოკაციას აკავშირებს მარნეული-თეთრიწყარო-წალკის მეორეხარისხოვან გზასთან. პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია ნაგავსაყრელის განთავსების ადგილთან დამაკავშირებელი მეორეხარისხოვანი გრუნტის გზის განახლება. კერძოდ, დაგეგმილია 7 მ სიგანისა და 1800 მ სიგრძის გზის კეთილმოწყობა. გზა მოემსახურება 12.5 მ სიგრძის და 2.5 მ სიგანის მქონე ნაგავშიდ სატვირთო ავტომობილებს. სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილია საპროექტო მისასვლელი გზის ზოგადი პარამეტრების შესახებ ინფორმაცია.

საპროექტო ტერიტორიის მთლიანი ფართობი შეადგენს 20.8 ჰექტარს. ნარჩენების განთავსებისათვის გამოყოფილი ტერიტორია არის 9.60 ჰა, საიდანაც 5.54 ჰა წარმოადგენს პირველი ეტაპისთვის (უჯრედი 1 და 2), ხოლო 4.06 ჰა მეორე ეტაპისთვის (უჯრედი 3 და 4) ასათვისებელ ფართობებს. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ობიექტის მშენებლობა განხორციელდება ორ ეტაპად. პროექტის **პირველი ეტაპი** მოიცავს ნარჩენების განთავსებისათვის განკუთვნილი N1 და N2-ის უჯრედების, ასევე საპროექტო ობიექტის ფუნქციონირებისათვის საჭირო დამხმარე ინფრასტრუქტურის მოწყობას. მაგალითად პირველ ეტაპზე მოეწყობა: მისასვლელი გზა; შიდა გზების ქსელი; შესასვლელი ზონა და სივრცეები პარკინგისთვის; სასწორი; N1 და N2 უჯრედები; გამონაჟონის შეგროვებისა და მართვის ობიექტები; ადმინისტრაცია; ლაბორატორია; ავტოფარეხი, სახელოსნო და სასაწყობე ოთახები; რეციკლირებადი ნარჩენების (პლასტმასი, ქაღალდი, შუშა და სხვ) დროებითი საცავი, სადაც სამომავლოდ ასევე შესაძლებელი იქნება ნარჩენების დამუშავებისთვის საჭირო მანქანა-დანადგარების (შრედერი, პრესი და ა.შ.) განთავსება; საკონტროლო პუნქტი; ნიმუშების აღების ზონა; 2 მეტრი სიმაღლის პერიმეტრული ღობე; საბურავების სამრეცხაო; მიწისქვეშა წყლების საკონტროლო ჭები; ხანძარსაწინააღმდეგო სისტემა; დამცავი ღობე ხეებით და ბუჩქნარით.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, N1 და N2 უჯრედების მიწის სამუშაოების ჩატარების შემდეგ, N1 უჯრედისთვის, ხოლო N1 უჯრედში ნარჩენების განთავსების პერიოდში, N2 უჯრედისთვის აშენდება საიზოლაციო, გამონაჟონის შეგროვებისა და სადრენაჟო სისტემები. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, N1 უჯრედში მყარი ნარჩენების განთავსება მოხდება მანამ, სანამ ნარჩენების დონე არ მიაღწევს ზღვის დონიდან 712,3 მ-ს, შემდგომ ნარჩენები განთავსდება N2 უჯრედში, ხოლო როდესაც N2 უჯრედში ნარჩენები გაუტოლდება N1- უჯრედის დონეს, ნარჩენების განთავსდება ერთდროულად N1 და N2 უჯრედებში, ზღვის დონიდან - 726 მ ნიშნულამდე. სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, N1 და N2 უჯრედების სრული ტევადობა დაახლოებით - 500,000 მ<sup>3</sup>-ს შეადგენს. **მეორე ეტაპის** მშენებლობა მოიცავს: არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტის ფუნქციონირებისთვის საჭირო ყველა დამატებით, დამხმარე ინფრასტრუქტურისა და ნარჩენების განთავსების N3, N4 უჯრედების მშენებლობას. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, პროექტის პირველი ეტაპის ბოლო თვეების განმავლობაში აშენდება N3 და N4 უჯრედები. პირველი ეტაპის განმავლობაში, როდესაც არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტის სიმაღლე მიაღწევს მაქსიმუმს (726 მ ზღვის დონიდან), ნარჩენების განთავსება დაიწყება N3 უჯრედში. N3 უჯრედში ნარჩენების განთავსება გათვალისწინებულია ზღვის დონიდან 716 ნიშნულამდე, როდესაც N3 უჯრედის სიმაღლე მიაღწევს მოცემულ ნიშნულს, ნარჩენები განთავსდება N 4 უჯრედში, ხოლო როდესაც ნარჩენების რაოდენობა გაუტოლდება N3 უჯრედის დონეს, ნარჩენების განთავსება მოხდება ერთდროულად N3 და N4 უჯრედებში, ზღვის დონიდან 726 მ ნიშნულამდე. აღნიშნული დონის მიღწევის შემდეგ, ნარჩენები განთავსდება პირველი და მეორე ეტაპის ტერიტორიაზე ერთდროულად, ზღვის დონიდან - 752,2 მ ნიშნულამდე. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით პირველი და მეორე ეტაპების სრული ტევადობა შეადგენს 1 549 000 მ<sup>3</sup>-ს. არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტის მოსალოდნელი სასიცოცხლო ციკლი პირველი ეტაპისთვის 9 წელია, ხოლო მეორე ეტაპისთვის - 18 წელზე მეტი.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტის ფსკერისა და გვერდითი ფერდების საფარი სისტემა მოეწყობა შემდეგი კომპონენტებით: ქვედა საფენი; გაუმტარი მინერალური ფენა; გეომემბრანა; გეომემბრანის დამცავი ფენა; სადრენაჟო სისტემა; შუალედური ფენა. ზედა საიზოლაციო სისტემის შემადგენელი ელემენტები იქნება: გამათანაბრებელი ფენა; აირების შეგროვების (სავენტილაციო) ფენა; გაუმტარი მინერალური ფენა; ხელოვნური საიზოლაციო ფენა (გეომემბრანა); გეომემბრანის დამცავი ფენა; სადრენაჟო სისტემა; რეკულტივაციის ფენა.

სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, სანიაღვრე წყლების შეგროვების არხები განლაგებული იქნება შიდა გზის გასწვრივ და ნარჩენების განთავსების ზონის ქვედა ნაწილთან. არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტის ირგვლივ მოწყობილი თხრილი იქნება ბეტონის. შიდა გზების დრენირება განხორციელდება სამკუთხედი ფორმის თხრილებით. სანიაღვრე წყლების საბოლოო ჩაშვება გათვალისწინებულია მდინარე ალგეთში. იმ ზონებიდან, სადაც არსებობს სანიაღვრე წყლების დაბინძურების საშიშროება, წყალსატევში მოხვედრამდე სანიაღვრე წყლები გაივლიან სპეციალურ სეპარატორში. ნიმუშების აღების ზონიდან წარმოქმნილი სანიაღვრე წყლები ჩაეშვება გამონაჟონის შეგროვების სისტემაში. საპროექტო ობიექტზე წარმოქმნილი საკანალიზაციო წყლების ჩაშვება გათვალისწინებულია გამონაჟონის მართვის სისტემაში. ობიექტის სასმელი წყალმომარაგების მიზნით დაერთება მოხდება უახლოეს დასახლებაში არსებული წყლის მილზე, ან/და საირიგაციო მილებზე. პროექტით გათვალისწინებულია 10 მ<sup>3</sup> მოცულობის წყლის ავზის დამონტაჟება. სარწყავი ან/და საწარმოო მიზნებისთვის შესაძლებელია დამუშავებული (გაწმენდილი) გამონაჟონის წყლის გამოყენება. ხანძარსაწინააღმდეგო სისტემა დამონტაჟდება ადმინისტრაციულ შენობაში.

სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია - საპროექტო ობიექტზე წარმოქმნილი გამონაჟონის მართვის საკითხების შესახებ დეტალური ინფორმაცია. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, სათანადო წყალარინების სისტემის მოწყობით შესაძლებელი იქნება - ტერიტორიაზე წარმოქმნილი სანიაღვრე წყლების ნარჩენების განთავსების უჯრედებში მოხვედრის თავიდან არიდება და გამონაჟონის მოცულობის შემცირება. გამონაჟონის სადრენაჟე სისტემა მოეწყობა უჯრედში გეოტექსტილის დამცავი შრის თავზე, რომელიც შედგება სადრენაჟე (დორღის) ფენისა და მაღალი სიმკვრივის პოლიეთილენის პერფორირებული მილების ქსელისგან, რომლებიც თავის მხრივ დაერთდება თითოეული უჯრედის მთავარი ფერდის გასწვრივ ჩალაგებულ ძირითად მილთან. საპროექტო ობიექტზე არსებული მილების ქსელის გამოყენებით გამონაჟონი ჩაედინება ცენტრალურ საკანალიზაციო ჭაში და სატუმბი სისტემის დახმარებით გადავა გამონაჟონი წყლის გამწმენდ სისტემაში. დამუშავებული გამონაჟონი წყლები მოხვდება ჰერმეტიკულ შემნახველ წყალსაცავში. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, წყლის უდიდესი მოცულობა გამოყენებული იქნება ადგილზე (სარწყავად, ხანძრის საწინააღმდეგოდ, დასუფთავებისთვის, სხვა), ხოლო დარჩენილი მოცულობა, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, ჩაეშვება მდინარე ალგეთში.

სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია ინფორმაცია გამონაჟონი წყლის გამწმენდი სისტემის შემადგენელი თითოეული ელემენტის, შესაბამისი პარამეტრებისა და ტექნოლოგიური სქემის შესახებ. სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, სატუმბი სადგურის მეშვეობით გამონაჟონი მოხვდება გამათანაბრებელ რეზერვუარში, საიდანაც გადაიტუმბება ფირფიტოვან სალექარში. ფირფიტოვანი სალექარის შესასვლელის წინ დამონტაჟდება მექანიკური დაფა - მყარი ნაწილაკების განცალკევებისათვის (გაფილტრული ნაწილაკები შეგროვდება და განთავსდება კვლავ არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტზე). ფირფიტოვანი სალექარიდან ლექის ექსტრაქცია მოხდება ლექის სატუმბი დანადგარების მეშვეობით. გამონაჟონი წყლების გაწმენდის ციკლში გამოიყენება, აგრეთვე ციკლური მოქმედების რეაქტორი (SBR), რომელიც წარმოადგენს აქტივირებული ლექის ბიოლოგიური დამუშავების სისტემას. ციკლური მოქმედების რეაქტორში გამონაჟონის დამუშავება მიმდინარეობს ხუთ ფაზად. გამონაჟონის გაწმენდის პროცესში, ასევე გამოიყენება პნევმო-ფლოტაციის (DAF) სისტემა, რომელიც განაცალკევებს შეტივტივებულ მყარ ნაწილაკებს, ცხიმებსა და მძიმე მეტალებს (საჭიროების შემთხვევაში). სისტემის შემადგენელი ნაწილია აგრეთვე, უკუოსმოსის დანადგარი, რომელიც გაწმენდს გამონაჟონს

სათანადო ხარისხამდე, რათა წყალი გამოყენებულ იქნას საწარმოო მიზნებისთვის ან/და ჩაშვებული იქნას ზედაპირული წყლის ობიექტში (მდინარე ალგეთში).

სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია დეტალური ინფორმაცია წარმოქმნილი ლექის რეზერვუარის, გაწმენდის და საბოლოო განთავსების შესახებ. ფირფიტოვანი სალექარიდან და ციკლური მოქმედების რეაქტორიდან ლექი გროვდება შესაბამის რეზერვუარში და სატუმბი სადგურის საშუალებით გადადის მექანიკურ შემსქელებელში. შესაბამისი პროცედურების გავლის შემდგომ, რომელიც აღწერილია სკოპინგის ანგარიშში, გაუწყლოვებული ლექი გადატანილი იქნება არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტზე, ამასთან ლექი შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტის გადასაფარად.

სკოპინგის ანგარიშში განხილულია საპროექტო არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტზე აირების წარმოქმნის, შეკრებისა და მართვის საკითხები. მათ შორის განხილულია, ნაგავსაყრელზე წარმოქმნილი აირების გამოყენებით ელექტროენერჯის წარმოების შესაძლებლობის საკითხი. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, წარმოქმნილი აირების შეკრება არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტის ოპერირების დაწყებიდან 4-5 წელიწადში იქნება შესაძლებელი. კერძოდ, აირების შეგროვება და დაწვა შესაძლებელი იქნება მხოლოდ მაშინ, როდესაც N1 უჯრედი სულ მცირე 5-10 მეტრით იქნება შევსებული. სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, ექსპლუატაციის საწყისი წლების განმავლობაში, აირების შეგროვების და ჩირაღდნით დაწვის სისტემებისთვის, განხორციელებული იქნება შემდეგი მოსამზადებელი სამუშაოები: მოწყობა აირების ჭაბურღილის ფსკერის ნაწილი (გათვალისწინებულია ქვის/ღორღის აირების შემკრები ჭის დამონტაჟება, აირების შემკრები ჭის მხოლოდ ზედა 5-6 მეტრი იქნება აღჭურვილი აირების შემკრები მილით), გამოიყოფა ფართობი ჩირაღდნის სისტემისთვის; ჩირაღდნის სისტემის განთავსებისთვის გათვალისწინებულ ადგილამდე მოწყობა აირების ტრანსპორტირების მილსადენი. მეორე ეტაპზე გათვალისწინებულია ნაგავსაყრელის აირების სისტემის გაფართოვება და ახალი ჩირაღდნების დამონტაჟება, რათა სისტემამ მოიცვას N3 და N4 უჯრედებიც.

სამშენებლო სამუშაოების პირველივე ეტაპზე მოიხსნება ნიადაგის ნაყოფიერი ფენა და დასაწყობდება მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად. ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის სისქე საპროექტო ტერიტორიაზე შეადგენს დაახლოებით 20-25 სანტიმეტრს. მოხსნილი ფენა დასაწყობდება არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტის ტერიტორიაზე სპეციალური ფორმისა და ზომის ყრილების ფორმით. ნიადაგის ნაყოფიერი ფენა მოიხსნება ასევე სარეაბილიტაციო გზაზე, რომელიც დროებითი განთავსდება შესაბამის ადგილზე და გამოყენებული იქნება გვერდულების შესავსებად.

საქართველოს ჰიდროგეოლოგიური ზონირების რუკის მიხედვით, ლოკაცია მიეკუთვნება ართვინ-ბოლნისის ჰიდროგეოლოგიური სარტყელის (V) ზონას, უფრო ზუსტად კი ჯავახეთის აღმოსავლეთ ფერდობის დანაწევრებულ (V2) უბანს და წარმოადგენს ძირითადი ქანებიდან აკუმულირებული წყლების მაკავშირებელს. მიწისქვეშა წყლები, რომლებიც გამოვლინდება ბაზალტური ფენებიდან კარგად იფილტრება, ვარგისია სასმელად და სასოფლო-სამეურნეო მიზნებისათვის.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სამინისტრომ უზრუნველყო წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშის შესახებ ინფორმაციის კანონმდებლობით დადგენილი წესით გავრცელება, მათ შორის ინფორმაცია განთავსდა სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის საინფორმაციო დაფაზე და ოფიციალურ ვებგვერდზე. ახალი კორონავირუსის გავრცელების პრევენციის მიზნით, 2020 წლის 18 სექტემბერს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსში“ განხორციელებული ცვლილების შესაბამისად,

ზემოაღნიშნული პროექტის სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვა გაიმართა დისტანციურად, კომუნიკაციის ელექტრონული საშუალების, Webex-ის აპლიკაციის გამოყენებით, 2020 წლის 21 დეკემბერს. საჯარო განხილვას ესწრებოდნენ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს, შპს „საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანიის“, თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის მერიის წარმომადგენლები, ასევე სოფ. შავსაყდარის, სოფ. წინწყაროს მაცხოვრებლები და სხვა დაინტერესებული საზოგადოების წევრები, მათ შორის საქართველოს მწვანეთა მოძრაობის წარმომადგენელი. საჯარო განხილვაზე გამოთქმული შენიშვნები და მოსაზრებები, რომელთა შესახებ შესაბამისი განმარტებები გააკეთეს სამინისტროს და კომპანიის წარმომადგენლებმა, აისახა წინამდებარე პროექტის სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვის ოქმში. საჯარო განხილვაზე დამსწრე საზოგადოების მხრიდან ყურადღება გამახვილდა, ადგილობრივი მონიტორინგის ჯგუფის ჩამოყალიბების და პროექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის პროცესებში, გარემოსდაცვითი-სოციალური საკითხების კონტროლის მიზნით, საინიციატივო ჯგუფის აქტიური ჩართულობის მნიშვნელობაზე, რაზეც შესაბამისი მზაობა გამოხატა შპს „საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანიის“ დირექტორმა.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, პროექტთან დაკავშირებით, სამინისტროში წერილობითი შენიშვნები/მოსაზრებები არ დაფიქსირებულა.

სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია. ჩატარებული კვლევითი სამუშაოების შედეგად, მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედების სახეები.

#### **გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი**

1. **გზშ-ს ანგარიში უნდა მოიცავდეს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მესამე ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;**
2. **გზშ-ს ანგარიშს უნდა დაერთოს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მეოთხე ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;**
3. **გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;**
- 3.1. **გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გზშ-ის ანგარიშში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ.**
4. **გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:**

- პროექტის საჭიროების დასაბუთება;
- დაგეგმილი საქმიანობის დეტალური აღწერა;
- საპროექტო ტერიტორიის დეტალური აღწერა. მათ შორის საპროექტო ტერიტორიების საკადასტრო კოდები, ფართობი, Shp ფაილები, GPS კოორდინატები;
- საპროექტო ტერიტორიიდან დაზუსტებული მანძილი უახლოეს საცხოვრებელ სახლებამდე, მდინარემდე (მდებარეობის მითითებით);
- საპროექტო ობიექტის გენერალური გეგმა, მაღალი გარჩევადობით და შესაბამისი ექსპლიკაციით, სადაც დატანილი იქნება ყველა საპროექტო ინფრასტრუქტურული ობიექტი;
- შერჩეულ ტერიტორიაზე ნაგავსაყრელის საპროექტო უჯრედების განლაგების სქემა, რუკაზე ჩვენებით (შესაბამის Shp ფაილებთან და GPS კოორდინატებთან ერთად);
- პროექტის ალტერნატიული ვარიანტები, შესაბამისი დასაბუთებით მათ შორის არაქმედების ალტერნატივა, ტექნოლოგიური ალტერნატივები, ობიექტის განთავსების ალტერნატივა, და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივები. გზმ-ის ანგარიშის შესაბამის ქვეთავში, დეტალურად უნდა იქნეს დასაბუთებული ობიექტის განთავსების ალტერნატივებიდან შერჩეული ადგილმდებარეობის გარემოსდაცვითი, სოციალური, ეკონომიკური და ტექნიკური უპირატესობები;
- ნარჩენების განთავსების ტექნოლოგიური სქემის და ციკლის დეტალური აღწერა, შესაბამისი თანმიმდევრობით;
- ინფრასტრუქტურული ობიექტების, დანადგარების, ტექნოლოგიური მოწყობილობებისა და ტექნოლოგიური უბნების დეტალური აღწერა (თითოეული ობიექტის ტექნიკური და ტექნოლოგიური სქემების მითითებით);
- ნარჩენების სეპარაციის/სორტირების და წინასწარი დამუშავების ობიექტის მოწყობის შემთხვევაში. გზმ-ის ანგარიშში დეტალურად უნდა იქნეს წარმოდგენილი ინფორმაცია, ობიექტის ფიზიკური მახასიათებლების, ტექნიკური და ტექნოლოგიური სქემის შესახებ;
- **დეტალური ინფორმაცია თითოეული საპროექტო უჯრედის მაქსიმალური მოცულობების, ფართობის და სხვა პარამეტრების შესახებ, შესაბამისი სქემატური ნახაზების მითითებით;**
- დეტალური/დაზუსტებული ინფორმაცია თითოეული საპროექტო უჯრედის ექსპლუატაციის მაქსიმალური დროისა და მიწის ზედაპირიდან მაქსიმალური საპროექტო სიმაღლის შესახებ;
- საპროექტო ობიექტის წარმადობა და თითოეულ უჯრედებში განსათავსებელი ნარჩენების რაოდენობის (ტონა) შესახებ ინფორმაცია. მათ შორის ერთი დღე-ღამის განმავლობაში განსათავსებელი ნარჩენების ზუსტი რაოდენობის (ტონა) შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- საპროექტო უჯრედების ფსკერის საიზოლაციო სისტემის შესახებ დეტალური ინფორმაცია „ნაგავსაყრელის მოწყობის, ოპერირების, დახურვისა და შემდგომი მოვლის შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის” შესაბამისად;
- ნარჩენების განთავსების ობიექტზე წარმოქმნილი გამონაჟონის მართვის საკითხები, მათ შორის: გამონაჟონის შეგროვებისა და დამუშავების (გაწმენდის) პროცესის ტექნოლოგიური სქემის დეტალური, თანმიმდევრული აღწერა (შესაბამისი სქემატური ნახაზების მითითებით);
- საპროექტო ობიექტზე გამონაჟონი წყლის შეგროვებისა და შემდგომი მართვის მიზნით გამოსაყენებული შემკრები ჭებისა და რეზერვუარების შესახებ დეტალური ინფორმაცია. მათ შორის რეზერვუარების/ჭების პარამეტრები და

განთავსების ადგილების რუკაზე ჩვენებით და GPS კოორდინატების მითითებით. მოცემული უნდა იყოს შესაბამისი დასაბუთება გამონაჟონის მიმღები და გაწმენდილი წყლის შემკრები ჭები/რეზერვუარები, პროექტის როგორც პირველი ისე მეორე ეტაპის პერიოდში, რამდენად უზრუნველყოფს წყლების მოსალოდნელი მოცულობის შეკავებას;

- ნარჩენების განთავსების ობიექტზე წარმოქმნილი გამონაჟონის გაწმენდისთვის შერჩეული ტექნოლოგიის და გამწმენდი სისტემის შემადგენელი ტექნოლოგიური ერთეულების დეტალური აღწერა (გამწმენდის ტიპი; პარამეტრები; გამწმენდის ეფექტურობა, ფილტრის ტიპი და სხვა მახასიათებლები);
- გაწმენდის შედეგად წარმოქმნილი ლექის მართვის საკითხების აღწერა;
- გამონაჟონის საკონტროლო/სათვალთვალო ჭების მოწყობის საკითხები;
- მოსალოდნელი ჩამდინარე წყლების ქიმიური შედგენილობის შესახებ ინფორმაცია. ამასთან ჩამდინარე წყლების ლაბორატორიული კონტროლის შესახებ ინფორმაცია;
- ნაგავსაყრელის აირების შეგროვების სისტემის და მართვის შესახებ დეტალური ინფორმაცია. მათ შორის დეტალური ინფორმაცია აირშემკრები ჭებისა და ჩირაღდნების სისტემის შესახებ. ამასთან ნაგავსაყრელზე გამოყოფილი აირებით ელ.ენერჯის წარმოების შემთხვევაში გზშ-ის ანგარიშში მოცემული უნდა იყოს ელ.ენერჯის წარმოების ობიექტის შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- დეტალური ინფორმაცია სახანძრო უსაფრთხოების შესახებ;
- საპროექტო ობიექტის სასმელ-სამეურნეო და ტექნიკური წყალმომარაგების შესახებ ინფორმაცია;
- წყალმომარაგების სისტემის განლაგება და ტექნიკური მონაცემები, მოხმარებული წყლის რაოდენობრივი მაჩვენებლების შესახებ ინფორმაცია;
- სამეურნეო-ფეკალური წყლების მართვის საკითხები;
- საპროექტო ტერიტორიაზე, ტექნოლოგიურ უბნებზე წარმოქმნილი სანიაღვრე წყლების მართვის შესახებ დეტალური ინფორმაცია (შესაბამისი სქემატური ნახაზების მითითებით);
- სადრენაჟო სისტემის/ქსელის მოწყობის დეტალური პროექტი, მილების დიამეტრისა და სხვა მონაცემების მითითებით, შესაბამისი სქემატური ნახაზით - „ნაგავსაყრელის მოწყობის, ოპერირების, დახურვისა და შემდგომი მოვლის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის შესაბამისად;
- +5° C-ზე მაღალი ტემპერატურის პირობებში, ნაგავსაყრელის უჯრედების ყოველდღიური, ხოლო +5° C-ზე დაბალი ტემპერატურის პირობებში სულ მცირე, 3 დღეში ერთხელ გადაფარვის შესახებ დეტალური ინფორმაცია. მათ შორის გადაფარვის სიხშირე, გამოყენებული მასალისა და მისი ეფექტურობის შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- უჯრედების მუშა ზედაპირზე მისასვლელი გზების მოწყობის შესახებ ინფორმაცია;
- მშრალ ამინდებში, უჯრედების მუშა უბანზე ნარჩენების ზედაპირის დასველების/მორწყვის შესახებ ინფორმაცია და ამ მიზნით ჩამონაჟონი, გაწმენდილი წყლის გამოყენების შესაძლებლობის შესახებ ინფორმაცია;
- ნარჩენების ტრანსპორტირების, სამომრავო მარშრუტების შესახებ (რუკაზე ჩვენებით) დეტალური ინფორმაცია, მათ შორის **ტრანსპორტირების გეგმა-გრაფიკი**. ამასთან მნიშვნელოვანია გათვალისწინებულ იქნეს დასახლებულ პუნქტ(ებ)ში გადაადგილების შესაბამისი პირობები, მაგ: დაბალი სიჩქარე, სამომრავო გზის მორწყვა, ძარის გადახურვა;

- საპროექტო მისასვლელი გზის შესახებ დეტალური ინფორმაცია, შესაბამისი პარამეტრებისა და მოწყობის გეგმის მითითებით. მათ შორის გეომეტრიული პარამეტრების, გზის საფარისა და განივი კვეთების, შესახებ ინფორმაცია, ასევე წყალსარინი არხების, დრენაჟის მილების/კიუვეტების მოწყობის შესახებ ინფორმაცია;
- დეტალური ინფორმაცია საპროექტო ტერიტორიის ფარგლებში გამწვანებითი ღონისძიებების შესახებ, გენ-გეგმაზე მითითებით. მათ შორის მიზანშეწონილია გამწვანების ზოლი მოეწყოს უახლოესი დასახლებული პუნქტების მხარეს;
- დასაქმებული ადამიანების რაოდენობა, მათ შორის დასაქმებულთა შორის ადგილობრივი მოსახლეობის წილი, ასევე პერსონალის პროფესიული და ტექნიკური სწავლების შესახებ ინფორმაცია;

**4.1. პროექტის ფარგლებში შესასრულებელი სამუშაოების შესახებ ინფორმაცია, კერძოდ:**

- სამშენებლო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია, შესაბამისი ვადების მითითებით. მათ შორის პროექტით გათვალისწინებული სამშენებლო ეტაპების შესახებ დეტალური ინფორმაცია, ამასთან თითოეულ ეტაპზე დაგეგმილი ღონისძიებების შესახებ დეტალური ინფორმაცია, შესაბამისი თანმიმდევრობით, ვადების მითითებით;
- სამშენებლო ბანაკის და სამშენებლო მოედნის მოწყობის შემთხვევაში, მოცემული უნდა იყოს ინფორმაცია ფართობის, განსათავსებელი ინფრასტრუქტურის შესახებ, shp ფაილების და GPS კოორდინატების მითითებით;
- ფუჰი გრუნტის სანაყაროს მოწყობის შემთხვევაში წარმოდგენილი უნდა იყოს დეტალური ინფორმაცია სანაყაროს ფართობის, განსათავსებელი გრუნტის მოცულობის შესახებ, GPS კოორდინატების მითითებით;
- ნიადაგის საფარის მოხსნის სამუშაოების, გრუნტის სამუშაოების და სარეკულტივაციო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია („ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნათა დაცვით);
- გამოყენებული ტექნიკის ჩამონათვალი და რაოდენობა;

**4.2. გზმ-ს ანგარიშის გეოლოგიურ ნაწილში წარმოდგენილი უნდა იყოს:**

- გეოლოგიური გარემოს ფონური მდგომარეობის აღწერა: რელიეფი (გეომორფოლოგია); გეოლოგიური აგებულება; სეისმური პირობები; ჰიდროგეოლოგიური პირობები; საინჟინრო-გეოლოგიური პირობები.
- გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება, საშიში გეოლოგიური პროცესების (არსებობის შემთხვევაში) შესაძლო გააქტიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის პერიოდში, პრევენციული ღონისძიებების მითითებით.
- ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე;

**4.3. გზმ-ის ანგარიშში, ბიომრავალფეროვნების შეფასების ნაწილში წარმოდგენილი უნდა იყოს:**

- შერჩეულ ტერიტორიაზე ჩატარებული ბიომრავალფეროვნების კვლევის ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს ბიომრავალფეროვნებაზე შესაძლო ზემოქმედების შეფასებას და შემარბილებელ ან/და საკომპენსაციო ღონისძიებებს. ასევე მოცემული უნდა იყოს ბიომრავალფეროვნების კვლევის პერიოდი, მეთოდოლოგია და დაფიქსირებული სახეობები;
- წარმოდგენილი უნდა იყოს მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე ბიოლოგიურ გარემოზე (ფლორისა და ფაუნის წარმომადგენლებზე) შესაძლო ზემოქმედების სახეები, ზემოქმედების შეფასება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- საქმიანობის სპეციფიკის გათვალისწინებით, ვინაიდან საყოფაცხოვრებო ნარჩენები წარმოადგენს ფრინველთა მომრავლების/მოზიდვის წყაროს, განსაკუთრებული ყურადღება უნდა გამახვილდეს ორნითოფაუნაზე შესაძლო ზემოქმედების შეფასების საკითხზე. გზშ-ის ანგარიშში მოცემული უნდა იყოს ფრინველებზე ჩატარებული კვლევების ანგარიშები და შესაბამისი, ადეკვატური შემარბილებელი ან/და საჭიროების შემთხვევაში, საკომპენსაციო ღონისძიებები;
- გზშ-ის ანგარიშში უნდა მოიცავდეს ნაგავსაყრელის და მისი მშენებლობისათვის საჭირო სხვა ინფრასტრუქტურის მოსაწყობად დაგეგმილი მოსაჭრელი ხე-მცენარეების ზუსტ მონაცემებს, სახეობების მიხედვით, რაოდენობის და მოცულობის მითითებით;
- გზშ-ის ანგარიშში, ასევე უნდა მოიცავდეს მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელ - **ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის გეგმას**, სადაც აისახება ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე ზემოქმედების დაკვირვების საკითხი.

**5. პროექტის განხორციელების შედეგად გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის:**

- გზშ-ის ანგარიშში მოცემული უნდა იყოს გარემოს დაბინძურების ყველა წყაროს დეტალური აღწერა, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- წარმოდგენილი უნდა იყოს პროექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ატმოსფერულ ჰაერზე ზემოქმედების შეფასება. მათ შორის მოცემული უნდა იყოს ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გამოყოფისა და გაფრქვევის წყაროები (გენგეგმაზე მითითებით), გაფრქვეული მავნე ნივთიერებები, გაზნევის ანგარიში; ატმოსფერულ ჰაერზე ზემოქმედების პრევენციული და შემარბილებელი ღონისძიებები; ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის გეგმა, რომელშიც მონიტორინგის კანონმდებლობით განსაზღვრულ მოთხოვნებთან ერთად, გათვალისწინებული იქნება ნაგავსაყრელის საზღვართან ინსტრუმენტული მონიტორინგის საკითხები (მონიტორინგის წერტილებისა და სიხშირის მითითებით); **ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეულ მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის ნორმების პროექტი**;
- გზშ-ის ანგარიშში მოცემული უნდა იყოს საპროექტო ობიექტის ოპერირების ეტაპზე სუნის გავრცელებით გამოწვეული ზემოქმედების შეფასება, ამასთან, ტერიტორიაზე წარმოქმნილი სუნის გავრცელების შემარბილებელი და პრევენციული ღონისძიებების შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- საპროექტო ობიექტის მოწყობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ხმაურის გავრცელება და მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;

- ზემოქმედება ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე, ამასთან ნიადაგის/გრუნტის დაბინძურების შეფასება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- საპროექტო ნაგავსაყრელის ექსპლუატაციის დროს, მიმდებარე ტერიტორიაზე სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთების შესაძლო დაბინძურების და პრევენციული ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია;
- მიწისქვეშა/გრუნტის წყლების დაბინძურების პრევენციის მიზნით, **წარმოდგენილი უნდა იყოს საპროექტო ობიექტის გამონაჟონი წყლების ხარისხის მუდმივი კონტროლის შესახებ ინფორმაცია;**
- ზემოქმედება ზედაპირული წყლის ობიექტზე, დაბინძურების რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები. მდ. ალგეთში წყლის ჩაშვების შემთხვევაში, გზშ-ის ანგარიშს თან უნდა დაერთოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული - **ზედაპირული წყლის ობიექტებში ჩამდინარე წყლებთან ერთად ჩაშვებულ დამაბინძურებელ ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები ჩაშვების ნორმების (ზ.დ.ჩ) პროექტი;**
- კუმულაციური ზემოქმედების შესახებ ინფორმაცია;
- ობიექტის მშენებლობის ეტაპზე ნარჩენების წარმოქმნით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება;
- მნიშვნელოვანია გზშ-ის ანგარიშში დეტალურად იქნეს ასახული პროექტის მოწყობა-ექსპლუატაციით გამოწვეული ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, ასევე ადამიანის ჯანმრთელობასთან, უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე ზემოქმედების შეფასება;
- მოწყობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ზემოქმედება სატრანსპორტო ნაკადებზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების დეტალური გეგმა;
- ობიექტის მოწყობა-ექსპლუატაციის ეტაპებისთვის შემუშავებული კონკრეტული შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა-გრაფიკი;
- ობიექტის მოწყობა-ექსპლუატაციის ეტაპებისთვის შემუშავებული გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა, შესაბამისი საკონტროლო წერილების მითითებით;
- გზშ-ს ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები, რეკომენდაციები და საქმიანობის განხორციელების პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;
- სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება და განსახორციელებელი ღონისძიებების დეტალური აღწერა.

**6. გზშ-ს ანგარიშში ნაგავსაყრელის მოწყობა-ექსპლუატაციის, დახურვის და შემდგომი მოვლის შესახებ ასახული ინფორმაცია შესაბამისობაში უნდა იყოს საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 11 აგვისტოს №421 დადგენილებით დამტკიცებული „ნაგავსაყრელის მოწყობის, ოპერირების, დახურვისა და შემდგომი მოვლის შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის“ მოთხოვნებთან. მათ შორის წარმოდგენილი უნდა იყოს:**

- აღნიშნული რეგლამენტის მე-8 მუხლის 1 პუნქტით გათვალისწინებული ინფორმაცია, მათ შორის:
  - ოპერირების, მონიტორინგის და კონტროლის გეგმა („ვ“ ქვეპუნქტი);

- ნაგავსაყრელის დახურვისა და დახურვის შემდგომი მოვლის გეგმა („ზ“ ქვეპუნქტი);
- ნაგავსაყრელის უჯრედების საპროექტო მოცულობა, სექციებისა და უჯრედების მოწყობისა და ოპერირებისას მათი გამოყენების სავარაუდო თანმიმდევრობა და ნუმერაცია („თ“ ქვეპუნქტი);
- ნარჩენების მიღებისა და შემოწმების პროცედურები („ი“ ქვეპუნქტი);
- ნაგავსაყრელის მოწყობასა და ოპერირებასთან დაკავშირებული საქმიანობების დეტალური აღწერა („კ“ ქვეპუნქტი);
- ნაგავსაყრელის დახურვისა და დახურვის შემდგომი მოვლის გეგმა („ზ“ ქვეპუნქტი);
- ნაგავსაყრელზე მისაღები ნარჩენების კოდები და დასახელებები „სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით ნარჩენების ნუსხის განსაზღვრისა და კლასიფიკაციის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 17 აგვისტოს N426 დადგენილებით დამტკიცებული ნარჩენების ნუსხის შესაბამისად;
- მიღებული და დამუშავებული ნარჩენების შესახებ ინფორმაცია „ნარჩენების აღრიცხვის წარმოების, ანგარიშგების განხორციელების ფორმისა და შინაარსის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 11 აგვისტოს N422 დადგენილების შესაბამისად;
- ტექნიკური რეგლამენტის 37-ე 38-ე და 39-ე მუხლებით განსაზღვრული კონტროლისა და მონიტორინგის პარამეტრები;

**7. შენიშვნები, რომლებიც გათვალისწინებული უნდა იქნეს გზშ-ის ანგარიშში:**

- სკოპინგის ანგარიშში დეტალურად განხილულია მხოლოდ საპროექტო ობიექტის პირველი ეტაპის (უჯრედები #1 და #2) ფარგლებში დაგეგმილი ღონისძიებები, რაც გზშ-ის ეტაპზე საჭიროებს დაზუსტებას. **კერძოდ წარმოდგენილი უნდა იყოს როგორც პირველი, ისე მეორე ეტაპით გათვალისწინებული ღონისძიებების შესახებ დეტალური ინფორმაცია, შესაბამისი თანმიმდევრობით;**
- ხანძარსაწინააღმდეგო სისტემა ადმინისტრაციული შენობის გარდა, გათვალისწინებული უნდა იქნეს ნარჩენების განთავსების ადგილზეც;
- დაზუსტებას საჭიროებს საპროექტო ობიექტიდან მოსახლეობამდე დაშორების მანძილები. სკოპინგის ანგარიშში მითითებულია განსხვავებული მანძილები, მაგ სურათი 1-ზე და სურათი 4.1-ზე მანძილი უახლოეს დასახლებამდე საპროექტო ლოკაციიდან 1600 მეტრია ნაჩვენები, ხოლო ცხრილებში 3.1.1-სა და 4.1-ში 2000 მეტრი;
- გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს საპროექტო ობიექტის მიმდებარედ არსებული წყალსაქაჩი სადგურის მფლობელთან, ნაგავსაყრელის მშენებლობის დროს შესაბამისი ტექნიკური გადაწყვეტების შესახებ, შეთანხმების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია;
- **გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი იქნეს საპროექტო ობიექტის სიახლოვეს მდებარე შპს „ნიტრო-კორდექსის“ საქმიანობის შესახებ ინფორმაცია. ამასთან წარმოდგენილი უნდა იყოს ნაგავსაყრელისა და აღნიშნული ობიექტის ოპერირებით გამოწვეული შესაძლო ურთიერთზეგავლენის საკითხის შეფასების შესახებ ინფორმაცია. გაცნობებთ, რომ საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მიერ თეთრიწყაროს რაიონში, მარნეული-თეთრიწყაროს გზატკეცილის მე-15 კმ-ზე, სოფ. წინწყაროსთან არსებულ ტერიტორიაზე 2006 წლის 23 იანვარს გაცემულია N21 სახელმწიფო ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა (გარემოსდაცვითი**

გადაწყვეტილება N2-39; 12.01.2021) სამრეწველო დანიშნულების თანამედროვე მსოფლიო სტანდარტების შესაბამისი ფეთქებადი ნივთიერებების წარმოების ქარხნის მშენებლობასა და ექსპლუატაციაზე;

- გზმ-ს ანგარიშში დეტალურად აღიწეროს რა კონკრეტული სახის ღონისძიებები გატარდება სუნის გავრცელების პრევენციის მიზნით (მეთოდოლოგია, შემარბილებელი ღონისძიებები). აღნიშნული საკითხი მნიშვნელოვანია სოციალურ გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედების მხრივ, ვინაიდან პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ ქვეყანაში არსებულ მსგავსი ტიპის საქმიანობებს თან ახლავს აღნიშნული პრობლემა, რაც იწვევს მოსახლეობის უკმაყოფილებას;
- სკოპინგის ანგარიშის განხილვის და ელექტრონული გადამოწმების შედეგად დგინდება, რომ საპროექტო ტერიტორიის ნაწილი, კერძოდ N 84.10.38.017 საკადასტრო კოდით განსაზღვრული ტერიტორია, წარმოადგენს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთს, ხოლო ტერიტორიას ფლობს ფიზიკური პირი. სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთის მიზნობრივი დანიშნულების ცვლილების გარეშე მისი არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულებით გამოყენება დაუშვებელია. ამასთან გზმ-ის ეტაპზე საქმიანობის განმახორციელებლის მიერ წარმოდგენილ უნდა იქნეს საპროექტო ტერიტორიის საკუთრების ან სარგებლობის დამადასტურებელი დოკუმენტაცია;
- გზმ-ის ანგარიშში მოცემული უნდა იყოს დაზუსტებული მანძილი აეროდრომიდან საპროექტო ტერიტორიამდე;
- მიუხედავად იმისა, რომ საპროექტო ობიექტი განთავსდება (სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით) სამხედრო აეროდრომის ცენტრიდან 13.29 კილომეტრის დაშორებით, გზმ-ის ეტაპზე უნდა განხორციელდეს შესაბამისი შეფასება - პროექტის ექსპლუატაციის ეტაპზე, აეროდრომამდე მანძილის გათვალისწინებით, ორნითოლოგიური ვითარების გაუმჯობესების ან/და გაუარესების შესახებ და აუცილებლობის შემთხვევაში განისაზღვროს საჭირო ზომები;
- სკოპინგის ანგარიშში (პ. 5.2) აღნიშნულია, რომ საპროექტო ტერიტორიაზე არ არის არქეოლოგიური და კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები. თუმცა მშენებლობის ეტაპზე მიწის სამუშაოების პროცესში შესაძლოა აღურიცხავი არქეოლოგიური ობიექტის შემთხვევითი გამოვლენა, ასეთი შემთხვევებისთვის კომპანიას გათვალისწინებული უნდა ჰქონდეს შესაბამისი მართვის გეგმა და პროცედურები;
- "განსაკუთრებული მნიშვნელობის ობიექტების (გარდა რადიაციული ან ბირთვული ობიექტების მშენებლობისა) მშენებლობის ნებართვის გაცემის წესისა და სანებართვო პირობების შესახებ" საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 31 მაისის № 257 დადგენილების 50-ე მუხლის მე-2 პუნქტის "მ" ქვეპუნქტის თანახმად, წარმოდგენილი პროექტით განსაზღვრული ობიექტის მშენებლობა (არასახიფათო ნარჩენების ნაგავსაყრელი ნაგებობა) განეკუთვნება განსაკუთრებული მნიშვნელობის ობიექტებს. ამასთან „კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-14 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე კარიერის დამუშავებაზე და სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების, ასევე საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი განსაკუთრებული მნიშვნელობის ობიექტის მშენებლობის შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული ორგანო - აღნიშნული უფლებამოსილება დელეგირებულია სსიპ საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოზე. აღნიშნულიდან გამომდინარე, არასახიფათო

ნარჩენების განთავსების (ნაგავსაყრელის) სამშენებლო ტერიტორიაზე უნდა განხორციელდეს კანონმდებლობით გათვალისწინებული არქეოლოგიური კვლევითი სამუშაოები, ხოლო კვლევის ანგარიში წარდგენილი უნდა იქნეს სსიპ - საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოში შესაბამისი დასკვნის მოსამზადებლად. სააგენტოს მიერ გაცემული დასკვნა თან უნდა დაერთოს გზმ-ის ანგარიშს;

- სკოპინგის ანგარიშის 28-ე გვერდზე მოცემული ქვეთავის „ჩამდინარე წყლები, ელექტრომომარაგება, წყალმომარაგება (სასმელი წყალი) და კომუნიკაციები“-ის მე-4 აბზაცის ბოლო სტრიქონში აღნიშნულია, რომ სასმელი წყალმომარაგების მიზნით შესაძლებელია „... დაერთება იმ საირიგაციო მიწებზე, რომლებიც კვეთენ ნაკვეთს“. შპს „საქართველოს მელიორაციის“ ინფორმაციით, აღნიშნული საირიგაციო მიწები გადიან პოლიგონის მიმდებარე ტერიტორიაზე და არ კვეთენ საპროექტო ნაკვეთს. ამასთან აღსანიშნავია, რომ ირიგაციული დანიშნულების წყლის გამოყენება სასმელად შესაბამისი დამუშავების გარეშე, გაუმართლებელია. ამავე დროს გასათვალისწინებელია, რომ ზაფხულის პერიოდში სასმელ წყალზე გაზრდილი მოთხოვნილების პირობებში, შემცირდება ირიგაციული წყლის პროექტით დადგენილი რაოდენობა, რაც შესაბამისად აისახება მორწყული ფართობების შემცირებაში. **ზემოაღნიშნული გარემოებები საჭიროებს დაზუსტებას და გათვალისწინებული უნდა იქნეს გზმ-ის ეტაპზე ;**
- სკოპინგის 51-ე გვერდზე მოცემულ ქვეთავში - „სამშენებლო სამუშაოების ტექნიკური პარამეტრები - გზის საფარი“, არ არის გათვალისწინებული ნარჩენების პოლიგონთან მისასვლელი გზით ირიგაციული მილსადენების გადაკვეთების ტექნიკური პარამეტრები, **რაც გზმ-ის ეტაპზე საჭიროებს დაზუსტებას.** ამასთან შპს „საქართველოს მელიორაციის“ ცნობით ირიგაციული დანიშნულების მილსადენების სამანქანო გზით გადაკვეთებზე, მილსადენების კიდედან 2-2 მეტრის დაცილებით უნდა მოეწყოს რკინაბეტონის საყრდენები, რომლებზეც განთავსდება შესაბამისი ზომის და რაოდენობის ორტესებრი კოჭებით გამაგრებული რკინაბეტონის კონსტრუქცია, რაც დააკმაყოფილებს პოლიგონთან მისასვლელი მძიმეწონიანი მანქანების მოძრაობის პირობებს და დაზიანებისაგან დაიცავს ირიგაციული დანიშნულების მილსადენებს;
- გზმ-ის ანგარიშში განხილული უნდა იყოს საპროექტო ტერიტორიის ფარგლებში არსებული ელექტროგადამცემი ხაზის გადატანის ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია;
- სკოპინგის ანგარიშის სათაური „ქვემო ქართლის მყარი ნარჩენების მართვის პროექტი“ საჭიროებს კორექტირებას. **ამასთან დაზუსტებას საჭიროებს რამდენად შეესაბამება პროექტის სამინისტროში წარმოდგენის საკანონმდებლო საფუძველი (დღე-ღამეში 100 ტონაზე მეტი არასახიფათო ნარჩენის განთავსება) დაგეგმილი საქმიანობის მახასიათებლებს;**
- გზმ-ის ანგარიშში შედგენილი უნდა იყოს მოქმედი კანონმდებლობისა და განსაკუთრებით სკოპინგის დასკვნით განსაზღვრული მითითებების სრული დაცვით. გზმ-ის ანგარიშში მოცემული უნდა იყოს სკოპინგის დასკვნით განსაზღვრული თითოეული საკითხის შესახებ დეტალური, დაზუსტებული ინფორმაცია შესაბამისი თანმიმდევრობით.

❖ გზმ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული საკითხების შესაბამისად (ერთიანი ცხრილის სახით).

### დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში შპს „საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანიის“ მიერ წარმოდგენილ, ქვემო ქართლის რეგიონული, არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტის (ნაგავსაყრელის) მოწყობა-ექსპლუატაციის“ პროექტზე **სავალდებულოა გზშ-ის ანგარიში მომზადდეს** წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი, შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.